

1970-3

Maandschrift voor

BIJENTEELT

Versijnt maandelijks

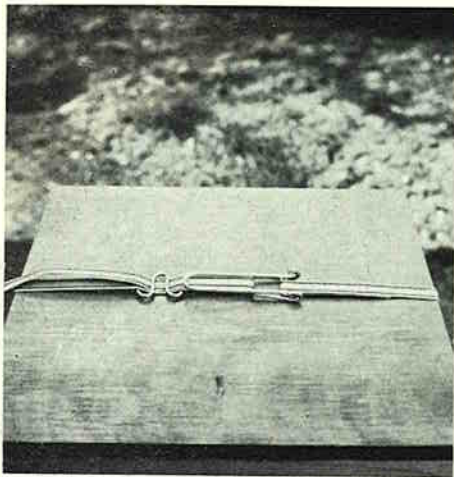
Jaargang 72 - maart 1970-3

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

De tijd van reizen komt
weer aan.

Heeft U de nieuwe
reissluiting al?

Band om de kast leggen.

W-ijzer aanschuiven

Handle overhalen.

Klaar!!

De prijs is onveranderd
vijf gulden.

Een uitvoerige beschrijving vindt
U in het Groentje van mei 1969
blz. 80 en 81.

BIJENHUIS - WAGENINGEN

Tel. 08370-2863 - Giro 823276

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen.
Redacteur: G. v. d. Weert, Commissie van Redactie: W. Assink, H. G. Maagendans en Dr. E.
van der Velde. De niet van redaktiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders
en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer.
Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betalingen van advertenties en
speurbijltjes. Giro 84 68 01.

Het 22ste Internationale Bijenteeltcongres te München 1969

Ir. J. Mommers

Stuifmeel

Over de scheikundige samenstelling van stuifmeel meldt Cirnu c.s. (Roemenië) interessante bijzonderheden. Het eiwitgehalte van stuifmeel van mais en zonnebloemen varieert vrij sterk gedurende het bloeiseizoen. In het algemeen bevat maisstuifmeel meer aminozuren dan zonnebloemenstuifmeel.

Grigorjan c.s. (Rusland) vond 27 sporenelementen in stuifmeelklompjes. Kobalt kwam niet in het stuifmeel voor. In 6 van de 12 gebieden waar dit werd onderzocht kwam het ook niet in de bijen voor. In deze streken is Europees vuilbroed sterker verbreid dan wanneer wel kobalt aanwezig is. Het voeren van kobaltsulfaat in het voorjaar heeft een zeer gunstig effect: de koningin legt meer eieren en het gewicht van de larven en volwassen bijen wordt groter.

Ook Jakovlev (Rusland) vermeldt goede resultaten met het voeren van kobalt.

Herbert (Verenigde Staten) vond dat bijen, die alleen invertsuiker en stuifmeel van paardebloem kregen, niet in staat waren broed groot te brengen. Zelfs als 49% paardebloemstuifmeel gemengd werd met 51% verschillende stuifmeelsoorten, werd geen broed groot gebracht. Als dit mengsel maar 10% paardebloemstuifmeel bevatte, lukte het wel. Het noodzakelijke aminozuur Arginine bleek in paardebloemstuifmeel te onderbreken.

Geurstoffen lokken bijen aan. Hohmann (Duitsland) vond dat cellulosepoeder (dat voor de bijen waardeloos is), gemengd met dergelijke stoffen, druk werd verzameld en het aantal bijen steeds toenam, maar dat in het volk niet gedanst werd. Stuifmeelextract van elzen en hazelaars, gemengd met cellulosepoeder, deed de bijen echter wel dansen en daardoor werd de verzamel drift ook groter.

Over de wijze, waarop bijen stuifmeel verzamelen en het in klompjes aan de achterpoten opbergen zijn heel mooie theorieën. Het gaat echter zo snel, dat het niet zonder meer waar te nemen is. Kefuss (Verenigde Staten) vertoonde nu een film, waarin het verzamelen van stuif-

meel zeer vertraagd te zien was. Het was zeer fascinerend.

Natuurlijk zou men deze film vele malen moeten zien om precies te kunnen zeggen hoe het allemaal gebeurt. Opvallend was dat het eerste voetlid vrijwel niet bewoog ten opzichte van de scheen, dit in tegenstelling tot de theorie.

Stuifmeel, in hoge concentratie gevoerd, is altijd beter dan stuifmeelvervangingsmiddelen.

Wahl (Duitsland), die al vele jaren vervangingsmiddelen onderzocht, vond dat stuifmeel niet beter is dan surrogaat als beide in lage concentratie gevoerd worden. Als de bijen de vrije keuze wordt gelaten, dan geven ze altijd stuifmeel de voorkeur. Het betere resultaat met stuifmeel zit dan ook niet in de voedingswaarde, maar in de grotere aantrekkingskracht van stuifmeel. Als men de attractieve stoffen met oplosmiddelen extraheert en toevoegt aan waarde-loze stoffen als cellulosepoeder, dan wordt dit

graag verzameld (zie ook Hohmann). Daarom geven ook vervangingsmiddelen, gemengd met natuurlijk stuifmeel, een veel beter resultaat.

Als we stuifmeel of surrogaat voeren in de vorm van een soort deeg in de kast, dan wordt dit door oudere bijen opgenomen en niet door de jonge bijen, die broed moeten verzorgen. Dit kan gevolgen hebben voor de uitbreiding van Nosema. Daarom wordt door Wahl de voorkeur gegeven aan het voeren van droog vervangingsmiddel buiten. Het wordt dan rond het broednest opgeslagen en door jonge bijen opgegeten. (in ons land lukt het meestal niet om bijen buiten surrogaat te laten ophalen. Als de bijen vliegen bloeit er meestal al wat hazelaar, crocus en Cornus mas enz. en dan halen de bijen beslist geen vervangingsmiddelen meer op).

Bestuiving

Hansson (Zweden) ging de produktie na van bosbessen op verschillende afstanden van een bijenstand. Het bleek dat het aantal vruchten en ook de grootte van de vruchten afnam als men verder van de bijen verwijderd was.

In Australië komt, zoals Langridge constateerde, tijdens de bloei van appelbomen in de lucht zwevend stuifmeel voor. (Evenals in ons land door Wertheim werd gevonden). Het bleek echter dat daar waar de hoeveelheid stuifmeel in de lucht groter was, de vruchtzetting toch niet beter was. De appelbomen zijn echter op insectenbestuiving aangewezen, waarbij de honingbijen de voornaamste rol spelen.

Over het nut van de insectenbestuiving gaf McGregor (Verenigde Staten) zeer interessante cijfers. In Amerika zijn 70 gewassen, die een waarde van één miljard dollar produceren, geheel aangewezen op insectenbestuiving, terwijl nog 20 gewassen, die ongeveer 4 miljard dollar opbrengen, enigszins van insectenbestuiving profiteren. Naast honingbijen worden in geringe mate ook andere bijen gekweekt, vooral voor de bestuiving van lucerne. De 4.825.000 bijenvolken in de Verenigde Staten produceren voor 38 miljoen dollar aan honing en was, terwijl de huur voor de bestuiving op meer dan 5 miljoen dollar wordt geschat.

Kurennoj (Rusland) wijst op de regulerende werking op de appeloogst, die men met honingbijen voor de bestuiving kan bereiken. Is er veel bloesem dan kan men met weinig bijen (1-2 per ha) een matige vruchtzetting verkrijgen. Bij een matige bloei, bijv. in een jonge aanplant, moet men voor een zeer goede bestuiving zorgen door veel bijenvolken te plaatsen.

Diversen

Over de herkomst van propolis is al ontzettend

Uit de historie van de korfbijenteelt.

veel geschreven. Lavie (Frankrijk) onderzocht nu bepaalde stoffen uit propolis en uit de knoppen van populieren en het bleek dat deze hetzelfde waren. Hij houdt het dus bij wat hij noemt de hypothese dat bijen voorwas van populierenknoppen halen. Ik geloof dat hypothese hier niet het juiste woord is. Men kan namelijk vaak genoeg waarnemen dat bijen kithars halen op de knoppen van vooral de balsem-populier. Er zullen naar mijn mening ook nog wel andere bronnen zijn.

Louveaux (Frankrijk) verplaatste bijenvolken uit Noord- naar Zuid-Frankrijk en omgekeerd. Het bleek dat de verplaatste volken minder produceerden dan de „inheemse”. Hij veronderstelt daarom dat er verschillende stammen zijn, die hij oekotypen noemt, die aan de streek waar ze voorkomen aangepast zijn. Deze oekotypen zijn morphologisch (nog) niet van elkaar te onderscheiden.

Mitev (Bulgarije) drijfvoerde in het voorjaar de bijen met verschillende stoffen als: aardolie-groeistoffen, een weefselpreparaat en gibberellazuur. Vergeleken met de controlevolken, die alleen suikerwater kregen, was de ontwikkeling

en de productie van de met stimulantia gevoerde stoffen veel beter.

Films

Naast het geweldige aantal inleidingen, waarvan hier slechts een zeer korte bloemlezing kan worden gegeven, werd ook nog een groot aantal films vertoond. Om deze films te zien moest men dus inleidingen missen. Dit zou niet zo erg zijn geweest als alles precies volgens het programma verlopen was. Er zijn nu eenmaal wel eens inleidingen, waarvan men het onderwerp niet zo interessant vindt. Doordat echter vele lezingen vervielen, omdat de inleiders niet verschenen waren (vooral uit Oosteuropese landen), kon men niet beoordelen wanneer een bepaald onderwerp aan de beurt kwam. Daarnaast hielden veel sprekers zich niet aan de hun toegewezen tijd, zodat de zittingen toch nog de in het programma vermelde tijd volmaakten of nog langer duurden. Ik heb daarom niet veel films kunnen zien. Er waren zeer mooie opnamen bij, zoals de film van Haccour over de bijenteelt in Marokko en de films over de lavendeldracht in Zuid-Frankrijk van Lavie. Voor onze bijenteelt zijn deze echter van weinig betekenis. Er waren wel een paar mooie Duitse films over biologische onderwerpen, die misschien nog wel eens in Nederland beschikbaar komen.

Officiële mededelingen

Opgepast voor de Vapona strip

American Bee Journal heeft nu reeds tweemaal een waarschuwing geplaatst tegen het gebruik van insecticide-stroken. Onnadenkende imkers gebruiken Vaponastrips in opslagruimten voor honingraten om de wasmot en de eventueel meegekomen bijen te doden. **D. Strachan** (1968) vond een neerslag van giftige stof op de raten. **M. F. Baribeau** (1969) heeft dit nader onderzocht.

Boven een honingkamer met gevulde raten hing hij gedurende twee dagen een Vaponastrip. Daarna werden 20 bijen in een glazen kooitje op een afstand van ongeveer 1 cm van de raat geplaatst. De bijen werden gevoed met een suikeroplossing. (1 : 1) De controlebijen werden op dezelfde manier opgesloten en gevoed, maar op grotere afstand in hetzelfde vertrek gehouden. Het bleek, dat de raten de giftige stof hadden geabsorbeerd, want binnen 1 minuut waren alle bijen gedood door de damp van de raat afkomstig. Wordt de raat 8 dagen gelucht, dan blijkt nog giftige stof aanwezig. Alle bijen worden in 6 minuten gedood! Baribeau advi-

BERICHT

Bij besluit van de Minister van Landbouw en Visserij van 15 december 1969 is Ir. J. J. Pettinga met ingang van 1 september 1969 als hoofdingenieur geplaatst bij het Rijksbijenteelt-consulentschap te Tilburg met standplaats Zwolle.

De Heer Pettinga is geboren op 15 september 1922.

Hij was tot 1 september 1969 werkzaam als Rijkstuinbouwconsulent te Zwolle.

Het adres van de Heer Pettinga is:
Campherbeeklaan 46, Berkum-Zwolle
tel.nr. 05200-31874.

seert, om raten die in aanmerking geweest zijn met de damp van een Vaponastrip, eerst 15 dagen te luchten en dan nog eerst te testen of giftige stof aanwezig is.

Het is duidelijk, dat liefhebbers van honing op deze wijze ook nog een dosis giftige stof binnen krijgen. Laten we hopen, dat de nederlandse imkers verstandiger zijn en niet alleen hun bijen, maar ook zichzelf en hun honingklanten zullen sparen.

Litt.: D. Strachan Am. Bee J. 108 : 166. 1968

M. Baribeau Am. Bee J. 109 : 187. 1969

J. Beetsma Biol. Drs.

Het „Bevriezende” geluid

In het Groentje 72 (1) : 18. 1970 schreef de Heer P. Bakker (Haarlem) over het gebruik in de praktijk van geluidstrillingen (freezing noise) voor het „bevriezen” van bijen op de raat. **Prof. H. Esch** (Notre Dame University, South Bend U.S.A.) heeft gevonden, dat wanneer op een raat een zeer krachtige trilling met een frequentie van 300-400 Herz wordt gezet, de bijen zich niet bewegen. (Zie verslag XXI Int. Bijenteelt Congres)

Deze methode leek zeer aantrekkelijk om op bepaalde momenten te kunnen bepalen waar zich de koningin bevindt, zonder dat door de verstoring van het openen de bijen zich zouden verplaatsen. Dit in verband met het onderzoek betreffende de duur van het contact tussen de koningin en de bijen op de verschillende broedramen.

Het Nederlands Scheepsbouwkundig Proefstation te Wageningen stelde welwillend de nodige apparatuur ter beschikking. Door middel van een voedingsapparaat en een frequentiemodulator werden via een electromagneet zeer krachtige trillingen op de bodem van een zesraams kastje gezet. Worden verschillende frequenties getest, dan blijken de bijen bij 300 en 400 Herz (trillingen per seconde) te reageren. Eventjes staan ze stil, om daarna weer verder te lopen. Wordt een raat uit de kast genomen, dan is het contact met de kast verbroken. Ook wanneer men de raat op een hoek op de andere raten laat rusten is er nauwelijks meer een reactie te zien.

Om een krachtiger trilling op een raat te krijgen, werd de electromagneet bevestigd aan de toplat. Trillingsintensiteiten, waarbij ik vreesde voor trommelvliesbeschadiging, gaven nauwelijks een beter effect. De trillende ondergrond verhinderde niet, dat de bijen nog weg konden vliegen. Jammer, mijnheer Bakker, dit lukt niet.

J. Beetsma biol. drs.

Laboratorium voor Entomologie, Binnenhaven 7, Wageningen.

Vervolg pagina 46

de heide-kever

Onderaan de oude tak met korte loten, daarboven het sterk aangetaste „bezempje” met acht langloten.

door H. F. H. Blankwaardt
I.T.B.O.N. Arnhem

met toestemming van de redactie overgenomen
uit het tijdschrift der Kon. Ned. Heidemaatschap-
pij, oktober 1968.

Plagen in het verleden.

Het eerste bericht over een massaal voorkomen van dit insect dateert van 1853 en is afkomstig uit Elberfeld (Wuppertal, Duitsland). De kevers vlogen in grote zwermen de huizen binnen; tuinen en wegen waren er mee bezaaid. Er werd geen schade in de naburige heidevelden opgemerkt en men wist niet eens waar de dieren vandaan waren gekomen. In 1861 en '62 was de heide echter door het optreden van deze kevers over grote uitgestrektheden bruin.

Ook uit ons land zijn plagen bekend, onder meer in 1888 en volgende jaren bij Asselt, Apeldoorn en in Noordelijk Drente, in 1919-'26 op de Veluwe, in 1951 tot '54 op de Veluwe en in Drente, in 1961-'63 op de Veluwe. Sinds verleden jaar zijn er volop kevers in alle heidegebieden van ons land, alsook aangrenzend in België.

Het is best mogelijk, dat de kevers nog in andere jaren plaatselijk zeer talrijk bij ons zijn geweest.

Tot de andere contreien waar zich wel plagen hebben voorgedaan, behoren Engeland en Schotland.

Aangezien de kever en zijn larve uitsluitend struikheide vreten, is zijn verspreidingsgebied gebonden aan één voedselplant: de struikheide (*Calluna vulgaris*), die van het Noorden van Noorwegen tot Gibraltar en van IJsland en de Britse eilanden tot ver in Siberië voorkomt; niet in Zuid-Italië, de Balkan en Zuid-Rusland.

De plant groeit het beste in de landen rondom de Noordzee, want alleen hier kennen we de uitgestrekte heidevelden; het ligt voor de hand om aan te nemen dat in het bijzonder dit het gebied is, waar de kever massaal kan optreden. De vraag rijst al gauw, hoe het komt dat er geen plagen bekend zijn van vóór 1853. We kunnen hier verschillende mogelijkheden operen, maar de meest waarschijnlijke is dat er voordien nog geen plagen zijn geweest en wel omdat de mens in die dagen de heide intensief voor allerlei doeleinden gebruikte zoals schapen

weiden, afplaggen en maaïen. **Mevr. J. J. Hacke-Oudemans** geeft in haar artikel „Bijdrage tot de geschiedenis der heidevelden op de Veluwe” in de brochure „Heeft onze heide nog toekomst?” een duidelijk beeld van het gebruik van de heide in vroegere tijden. Voor het weiden van schapen moest de heide geregeld worden afgebrand, waardoor jonge heide ontstond; waar zich veel strooisel of venige grond bevond werd de heide geregeld afgeplagd ten behoeve van de stallen en huiselijke haard; en gemaaid werd de heide voor bezems, dakbedekking en als veevoer. Door al deze werkzaamheden bleef de heide steeds kort en had er weinig opeenhoping van heidestrooisel plaats.

De Schade.

Het eerst wat aan een sterk aangetast heideveld opvalt, is de roodbruine verkleuring, die in de zomermaanden optreedt, meestal begin augustus, soms wat vroeger. De insiders hebben echter reeds in het voorjaar in de gaten dat er een plaag op komst is; de kevers laten zich nl. bij naderende voetstappen vallen, waardoor het ritstelt in de heide, wanneer men er doorheen loopt.

Het heeft al bij veel mensen verwondering gewekt, dat bepaalde plekken zich bruin kleurden, dus sterk waren aangetast, terwijl stukken er vlak naast hiervan verschoond waren gebleven.

Oude heide kleurt meestal het eerst bruin, vooral als de takken op de grond zijn gaan liggen en zich onder de struiken een dikke laag strooisel heeft opgehoopt. Groeien op dit strooisel bovendien nog mossen — soms in dikke tapijten of kussens —, dan is dit een onmiskenbare aanwijzing dat deze heide is voorbestemd om binnen afzienbare tijd aan de heidekever ten offer te vallen. Zulk een zeer lang vochtig blijvend milieu is namelijk uitermate gunstig voor een massale vermeerdering van het insect. Voorts zal de heide het eerst bruin kleuren langs bosranden, wegen en paden en op plekken rondom bomen waarvan het blad bijna tot op de grond reikt.

Vretende larve.

Het bruin worden van de heide is een verdrogingsverschijnsel. De larven vreten zolang er keus is, het eerst aan de toppen en vervolgens aan de randen van de topblaadjes der langste loten, totdat alleen enkele draden vaatbundels over zijn.

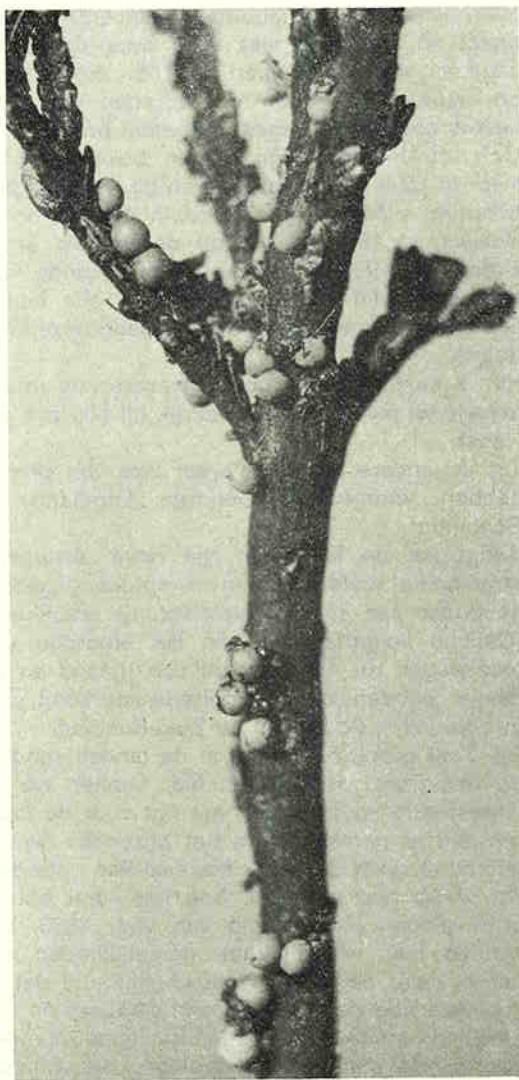
Het weefsel van heideblad is erg sponzig, met veel holten; door de vreterij van de larven verdampt dus veel vocht. Bij warm en vooral droog weer kan de verdamping dan zo groot worden, dat de wortels het vochtverlies niet kunnen aanvullen. Een eerste teken van verwelking is het omkrullen van de toppen der jonge z.g. „Langloten”. Hoeveel schade de heide zal lijden, is afhankelijk van de verhouding tussen de aantallen larven en de beschikbare hoeveelheid jong blad.

Bruin gekleurde heide heeft niet veel kans in leven te blijven, tenzij er overvloedige regens vallen. De planten kwijnen nog wat en blijken na de winter meestal geheel dor en dood te zijn; uitlopen doen de stronken dan gewoonlijk ook niet meer.

Reeds bij een matige aantasting zien we, dat veel topjes van de scheuten sterven als gevolg van de vreterij. De korte loten, die onder de dode top staan, gaan het volgend jaar uitgroeien tot lange scheuten; er ontstaan nu takken met aan de top bezempjes van lange

de heide- kever

Eieren op heidestammetjes.

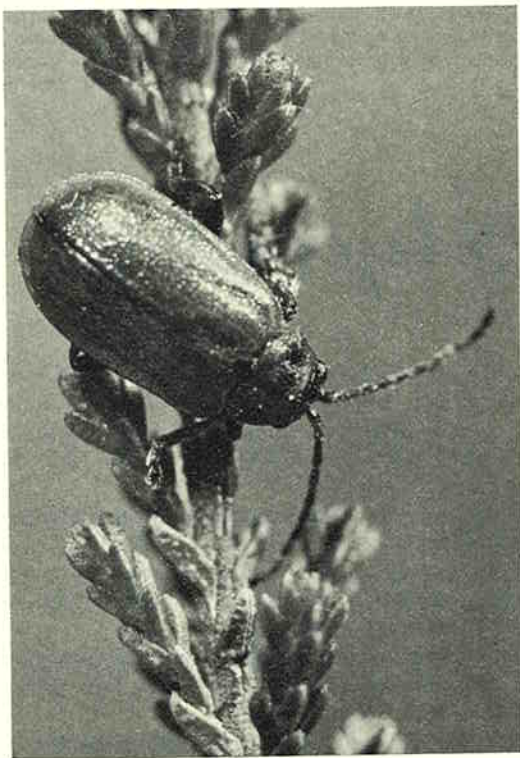

scheuten. Dit leidt tot een heel „slordig uitzien-
de heide“, die overigens nog wel goed kan
bloeien. Toch is het een teken, dat deze heide
gevaar gaat lopen voor een eventueel ernstiger
aantasting in de nabije toekomst.

Is de heide echt dood, dan duurt het soms wel
tien jaar en langer al eer we op dezelfde plaats
weer een mooi tapijt jonge bloeiende heide aan-
treffen. Haast alles zal hier afhangen van de
maatregelen, die worden getroffen, doch dit
ligt echter buiten het bestek van dit artikel.

De Levenswijze.

Zodra in het voorjaar de temperatuur bij zonnig
weer de 10°C overschrijdt, komen de kevers te
voorschijn uit hun overwinteringsplaatsen in het
strooisel en beginnen zij aan de heideblaadjes

De dekschilden van de heidekever zijn strogeel of
donkerder en vertonen geen lichtpunten, zoals de foto
zou doen vermoeden. Het borststuk heeft een zwarte
tekening. Grootte 5 - 6 mm.

te knabbelen. Evenals de larven geven zij de
voorkeur aan de bladtopjes, nadat het groeipunt
is opgepeuzeld. Wordt de temperatuur in april

goed hoog, dan gaan de kevers massaal vlie-
gen; door de wind meegevoerd, kunnen zij grote
afstanden afleggen. Rinke Tolman vond in april
1953 aan het Veluwe strand van het IJsselmeer
tussen Putten en Nijkerk grote aantallen kevers,
die hoogstwaarschijnlijk afkomstig waren uit
Drente. Een echte gerichte trek is het niet, meer
een zwermen in willekeurige richting. De eieren
worden op allerlei plaatsen afgezet: soms aan
het loof, vaker aan de stammetjes der heide en
het meest op, tussen of onder het mos; geel
van kleur, iets ovaal ongeveer 0.8 mm lang. Zij
zijn heel gevoelig voor uitdrogen en hebben
dus de beste levenskansen als ze in het mos
zijn gelegd. Al naar gelang de temperatuur ko-
men na twee à drie weken de larven uit. Deze
moeten hun weg vinden naar een heidestam-
metje, waar zij naar boven klimmen en dan met-
een beginnen te vreten.

Er hebben twee of drie vervellingen plaats. De
volgroeide larve is ongeveer 6-8 cm lang en
groenig-geel met zwarte strepen en wratten. Zij
laten zich op de grond vallen en maken zich
een holte. Als larve blijven zij hier ongeveer
een week en dan verpoppen zij; dit stadium
neemt twee tot drie weken in beslag. De jonge
kever blijft aanvankelijk nog in de holte rusten.

Van begin tot medio augustus zijn de eerste
jonge kevers te vinden; de oude generatie is,
dan vrijwel geheel gestorven. De jonge kevers
vreten vooral aan de groeipunten van de scheu-
ten. Geleidelijk aan verpoppen zich alle larven
en omstreeks begin oktober zijn zij kever ge-
worden.

Na het invallen van het koude weer, als de tem-
peratuur overdag niet meer boven de 10°C uit-
komt, zoeken de kevers zich een geschikte
overwinterplaats.

Echt graven kunnen zij niet. Is er los strooisel
of los mos waar zij onder kunnen kruipen, dan
overwinteren ze comfortabel. Is de grond onder
de heide echter onbegroeid en hard, dan zullen
enkele kevers wel een geschikte plek vinden,
maar vele anderen sterven.

Wij zagen, dat eieren een hoge relatieve lucht-
vochtigheid behoeven — immers gevoelig voor
uitdroging zijn — en dat de verpoppende larven
en overwinterde kevers een losse grond nodig
hebben. Daarom kunnen we stellen, dat de die-
ren de beste levensvoorwaarden vinden in hei-
de met op de grond een laag strooisel, vooral
als dit begroeid is met tapijt- of kussenvor-
mende mossen.

Het is daarom zaak, te voorkomen dat de heide
dermate oud wordt dat er zich strooisel onder
verzameld. Het Parool is dus: geregeld verjon-
gen, hetzij door maaien, hetzij door branden.

Officiële mededelingen

Kort verslag van de eerste vergadering van de Studiegroep voor de samenwerking tussen de verschillende coöperaties van honing producenten, gehouden op 23 november 1969 in Parijs.

Aanwzig waren de heren:

A. Kocsis, Hongarije

E. Mârza, Roemenië

P. Lecercq, Frankrijk

P. T. Hilhorst (lid van de vaste commissie van Apimondia voor de rentabiliteitsverbetering)

Installatie

De heer R. Borneck, voorzitter van de vaste commissie van Apimondia voor de rentabiliteitsverbetering, deelt mede, dat deze commissie op 5 augustus 1969 in München heeft besloten een werkgroep in te stellen, die tot taak krijgt de technische en commerciële mogelijkheden na te gaan, om de samenwerking tussen allereerst de coöperaties van honingproducenten in de belangrijkste Europese landen en in een volgende fase de samenwerking in wereldverband te bevorderen. Met de Europese landen zou moeten worden begonnen, omdat men daar dezelfde kostenstructuur heeft.

De op 22 november 1969 gehouden jaarvergadering van de I.U.N.A.F. (de Nationale Federatie van de Franse Bijenhoudersorganisaties) — een van de centrale organisaties — vormde volgens de heer Borneck een welkome gelegenheid om de werkgroep kennis te laten nemen van de problemen, waarvoor de imkerij zich in Frankrijk ziet gesteld.

Spreker besloot met de werkgroep veel succes toe te wensen met haar niet eenvoudige taak.

Op voorstel van de heer A. Kocsis heeft de werkgroep de heer P. T. Hilhorst aangewezen als haar voorzitter. Als secretaris-rapporteur zal optreden de heer E. Mârza, die voor deze taak zal worden bijgestaan door de heer Lecercq.

Documentatie

Allereerst is aandacht geschonken aan een inventarisatie van de honingproductie en -consumptie in de belangrijkste landen van Europa. De van de E.E.G.-landen verzamelde gegevens zijn aan de betreffende leden van de werkgroep beschikbaar gesteld, enerzijds ter informatie en anderzijds als voorbeeld om tot vergelijkbare cijfers van de landen in Midden- en Oost-Europa te komen. Deze gegevens hebben betrekking op:

- het aantal inwoners per land
- het aantal bijenvolken
- de productie per bijenvolk
- de kostprijs
- de in- en uitvoer van honing
- herkomstlanden ingevoerde honing
- bestemming uitgevoerde honing
- de consumptie per hoofd van de bevolking
- de graad van zelfvoorziening

Deze leden hebben toegezegd, dat zij voor een volgende vergadering dit cijfermateriaal van hun landen en van de belangrijkste Midden- en Oost-Europese landen, die niet vertegenwoordigd waren, beschikbaar zullen stellen.

Oriënterende bespreking over de taak van de commissie

Vervolgens is het werkterrein van de commissie verder verkend. De werkgroep kwam tot de conclusie,

dat een ingrijpende regulering van de honingstromen in Europa niet moet worden nagestreefd. Wel zouden bepaalde belemmeringen van het handelsverkeer moeten worden weggenomen. Gedacht werd onder meer aan:

- wettelijke regelingen zoals sommige kwaliteitsbepalingen
- uniformering van kwaliteitsaanduidingen
- het uniform maken van verpakkingsmateriaal en hulpmiddelen, zulks mede met het oog op kostprijsverlaging door productie op grotere schaal.

Ook zouden de coöperaties elkaar preferenties moeten geven inzake de doorverkoop van bepaalde soorten honing. Overigens zou het geven van zulke preferenties weerstanden kunnen oproepen van de niet-coöperatieve honinghandel. Dit zou er zelfs toe kunnen leiden, dat zij honing van andere herkomstlanden dan de Europese gaat propageren en verkopen.

Vervolgens is in de werkgroep uitvoerig gesproken over het beleid van de E.E.G. voor het handelsverkeer met landen met staatshandel. De aanleiding voor deze bespreking wordt gevormd door de aanbiedingen van honing door communistisch China tegen prijzen, die onder de kostprijs zouden liggen.

De werkgroep besloot haar voorzitter in Brussel te laten informeren naar de stand van zaken met het E.E.G.-beleid inzake landen met staatshandel.

Besloten wordt, dat ieder lid voor de volgende vergadering, welke in het voorjaar van 1970 zal worden gehouden, de opdracht van de commissie en de nadere uitwerking in eigen kring ter discussie zal stellen.

P. T. Hilhorst.

De lezer schrijft

In de jaargangen '37-38 + 48 van het „Groentje” is een bedrijfsmethode beschreven onder de naam „Methode Bussekruyt” door een lid die deze methode al jaren gebruikte, maar zijn naam niet noemde.

Het is een omhangmethode, waarbij uitsluitend honingkamer-ramen gebruikt worden, en waarbij de volken zich bij goede uitvoering ontwikkelen tot zeer grote volken, zonder zwermen, met evenredige opbrengst.

Zijn er nog imkers die deze methode gebruiken of de schrijver kennen, dan zal ik hier gaarne bericht over ontvangen.

J. van Arragon Terborgse weg 7 Zelhem.

ZWERMEN LOKKEN (SLOT)

Nadat ik verleden jaar winter en ook deze winter half Europa had rondgezworven (in de bijenliteratuur wel te verstaan) vond ik dan eindelijk het **kruid der bijen**. Maar ik had gezworven in de vreemde en het raadsel was te vinden in eigen land. Het boek van Clutius, hetwelk het laatst ter hand werd genomen, bracht de oplossing. Meermalen sprak Clutius over Confili

de Greyn. Om korven van binnen schoon te wrijven gebruikte hij een hand vol Venkel en Confili de Greyn en om ze nog aantrekkelijker te maken deed hij een paar druppels Honicks in de top. Ook vertelt hij hoe J. Lybarius en Carol Stephanus bijenzwermen vergaren. Deze twee geleerden hebben geschreven over medicijnen en bijen. Zij wrijven de korven goed in met Confili de Greyn en Thymus, zetten ze in de Bosschen en struikgewas bij de Fonteynen en als de korven vol bijen zijn, worden ze meegenomen naar huis. De welriekende Thijm en Confili ruiken de bijen immer gaarne.

Nu was de vraag, wat is Confili de Greyn?

Wel stond in het boekje een woordenlijst van kruiden en daar stond ook bij: *Apiastrum*- Confili de Greyn.

Hoewel ik geen Latijn ken, weet ik als bijenhouder wel, dat Apis bij betekent, en zodoende dacht ik meteen aan bijenkruid.

Aangezien Clutius apotheker was in Delft ging m'n gedachte uit naar een oud kruidenboek en informeerde ik bij een dokter, al spoedig was ik in het bezit van een kruidenboek uit 1753.

En jawel hoor, daar stond de plant ***Apiastrum***. G. Bauhin: *Melissa hortensis* en *longa*.

Apiastrum Citrigo.

in het Frans: *Melissa*

in het Duits: *Bienenkraut*.

De tweede soort is: *Melissa Constantinopolitana*.

Apiastrum Citrigo.

G. Bauhim. *Melissa Molucano Odorata*.

Als bijzonderheid kan ik nog melden, dat *Melissa* het Griekse woord is voor bij. Misschien is in de oudheid de plant *Melissa* genoemd omdat de bijen er zo gek op waren.

J. C. van Scherrenburg,
RENKUM.

De redactie stelt er prijs op onder dit slotartikel een woord van hartelijke dank te plaatsen aan de schrijver, die over een tijdvak van ruim twee jaar een intensief speurwerk in de bijenliteratuur en de literatuur op het gebied van de kruidkunde heeft verricht teneinde dit vraagstuk voor onze lezers op te lossen. Dank en hulde!

DOET DE KONINGIN AAN DE REINIGINGSVLUCHT MEE?

De meningen over dit punt lopen uiteen. Er zijn tekenen, die er op wijzen dat het niet het geval is. Zelden treft men na „reinigingsdagen” geknipte koninginnen buiten de kast aan — en dientengevolge moerloze volken.

Maar ook gedurende de hele legperiode lijken koninginnen de kast niet te verlaten om zich te reinigen. Dan zou, bij de geknipte exemplaren, evenzeer moerloosheid moeten optreden en zich overigens hetzelfde verschijnsel voordoen, wat

we zien, als een geknipte koningin gaat zwermen.

Het lijkt wel, of een koningin weinig of geen behoefte heeft zich buiten de kast te reinigen. Twee mogelijkheden: of ze doet het binnenshuis, of haar voedsel bevat absoluut geen afvalstoffen, zodat een reiniging helemaal niet nodig is.

Oorthuis
Leusden

TUTENDE KONINGIN IN DE DOP.

In jrg. 1954 blz. 30 schreef ik, dat bij proeven gebleken was, dat uit een larfje van ± 4 dagen oud geen (goede) koningin meer geteeld kon worden. Verleden jaar heb ik de proef op de som genomen en uit een volkje op 8 raampjes van 16 x 12 cm. de koningin den 6 juni weggenomen. Een week van te voren had ik een raampje kunstraat ingehangen en op 6 juni zaten hierin eitjes en larfjes van 1 à 2 dagen oud. Omdat ik een weekje van huis moest heb ik op 12 juni alle doppen gebroken en kleinste larven allen vernietigd, zodat ik 5 cellen overhield met grote larven, welke de cellen geheel vulden. Ik neem aan dat dit larven waren van zes dagen oud. Op de andere raampjes was geen enkele dop aangezet, ook niet na 12 juni.

Op 19 juni hoorde ik de koningin tuten en maakte het kastje open en wie schetst mijn grote verbazing, dat nog geen koningin was uitgelopen. U zult zeggen dat kan onmogelijk, tuten in een gesloten dop en zo dacht ik ook, maar bij nader onderzoek bleek dat een dop bijna geheel was opengebeten en af en toe werd door de koningin het dekseltje opgelicht. Het geluid klonk iets doffer, dat is waar, maar het was zuiver tuten en geen kwaken meer. Daar ik reeds meer dan 60 jaar bijen heb, weet ik zeer goed het verschil tussen tuten en kwaken. Ik heb dus wel het juiste moment getroffen om dat te kunnen constateren. Verder kan ik U nog mededelen dat de koningin, alhoewel klein, op 27 juni aan de leg was en bij inwintering een massa bijen had. Uitwendige gebreken heb ik niet kunnen ontdekken. Dat zij klein is kan zijn oorzaak hebben in het kleine volkje. Maar dit jaar probeer ik het in een normaal volk. Denkt U erom?

Niet altijd loopt er een koningin in het volk als U hoort tuten.

J. C. van Scherrenburg.
Renkum.

VOOR U GELEZEN IN SOUTH AFRICAN BEE JOURNAL.

BESOEK AAN EN 'N BYEBOERDERY.

Deur D. C. Geldenhuys.

Om meer tewete te kom van bye en bye boerdery het ek reëlings getref om byeboer te besoek. Ek is saam met mnr. Culbert na sy bye op 'n plaas naby Pienaarsrivier. In hierdie ge-

bied is daar baie alwyne en dit is 'n gesogde plek gedurende die blomtyd.

By die staanplek was daar drie-en-veertig korwe. Nadat ons eers al die korwe bekyk het, om 'n algemene indruk te kry, is daartoe oorgegaan om die heuning af te haal.

Ons moes eers die nodige beskermende klere aantrek, naamlik 'n gaasgesigskerm, 'n oorpak, stewels en oorskoene. Om makliker met die bye te kan werk moet hulle berook word. Dit word gedoen met 'n apparaat, naamlik die roker, waar 'n paar miskoeke gebrand word. Gewapen met die roker, 'n flits en 'n korfbeitel word 'n korf genader. 'n Paar rookdampe by die ingang en nog rook as die deksel afgelig word en die bye vermoed brand en drink soveel heuning as moontlik. Met die swaar vraag is hulle meer gemoedelik en steek niet so maklik nie. Nou word die heuningkaste wat bo-op die broeikas is afgehaal en kaste opgesit waarvan die raampies was in, waaruit die heuning uitgeswaai is.

Die sterke van die swerm bepaal die hoeveelheid heuningkaste wat opgesit word. Die heuning word niet afgehaal as die meeste koeke reeds ten volle geseël is; indien dit nie die val is nie word die kaste met ongeseeëde koeke teruggesit. As al die heuningkaste opgesit is word die deksel opgesit.

Die bye wat in die heuningkaste tussen die raampies is moet nou verwyder word. Dit word gedoen deur die heuningkas oorhoeks op 'n leë broeikas te stamp en so die bye uit te kry. Die bye sal gedurende die dag terug trek na hulle korf en hulle werk voorsit.

Ons het van vyftien korwe dertig heuningkaste, of vlaksupers en twee broeikaste vol heuning afgehaal. Sommige korwe het tot drie heuningkaste gelewer, dus 'n goeie oes vir die aand. Die heuning is op die vrugmotor gelaai en nadat ons tee gedrink het is ons terug na Pretoria.

Afdelingsnuws

AFDELING APELDOORN

Op 22 januari hield onze afd. haar eerste vergadering in het nieuwe jaar. Ondanks de zeer slechte weersomstandigheden was de opkomst goed. De diverse voorstellen voor de komende alg. verg. werden besproken. Hierna hield de Hr. Laban een korte causerie over bijenparken en werd de vergadering besloten met het draaien van een interessante bijenfilm.

Op 19 februari ging de ledenvergadering nog nader in op de voorstellen voor de A.V. Men besloot eenstemmig de voorgestelde contributieverhoging te steunen en ging ook overigens accoord met de praeadviezen van het H.B. De avond werd verder besteed

aan een discussie over de inspectie der volken en de voorjaarsbehandeling daarvan. Onze groepshoofdbestuurder was in beide vergaderingen aanwezig om de voorstellen toe te lichten.

AFDELING ROTTERDAM

Op 14 januari 1970 hield onze afdeling haar eerste contactavond. Ondanks een spannende voetbalwedstrijd op de t.v. was er toch een goede opkomst.

De Heer v. Werkhoven vertoonde nl. zijn dia's en dat zegt voor onze afdeling genoeg.

We hebben genoten.

AFDELING DE WOUDE

Op 22 januari vierde onze afd. haar 60-jarig bestaan. Namens het hoofdbestuur reikte ons H.B. lid, de Hr. Mulder aan de afd. de legpenning der vereniging uit, terwijl de H.H. Royenga en v. d. Heide wegens langdurig lidmaatschap werden onderscheiden met de draagmedaille. Onze erevoorzitter de Hr. Roos, ging uitvoerig in op het wel en wee van onze afdeling. Vele vertegenwoordigers van bevriende organisaties kwamen de afd. feliciteren. Tot slot draaide de Hr. van Aarts enige interessante natuurfilms.

AFDELING LUNTEREN

Op 16 december hield onze afd. haar jaarvergadering. De opkomst was goed. De voorzitter werd bij acclamatie herkozen. De afd. bestaat nu 70 jaar en te gelegener tijd hopen wij ons 75-jarig bestaan luisterrijk te vieren. De voorgestelde contributieverhoging stuitte op enige weerstand doch werd na ampele overwegingen aanvaard.

AFDELING HEILOO EN OMSTR.

Op 17 december hield onze afdeling haar najaarsvergadering. Er was een goede opkomst en mede door aanwezigheid van de Heer Laban ontstond er een levendige discussie.

Besloten werd in Februari een forumavond te organiseren. Het steeds dalende ledental gaf veel stof tot praten en talrijke suggesties werden gedaan.

Al met al een vruchtbare vergadering.

AFDELING EDE

Op 13 januari hield onze afdeling een praataavond. Aangeroerd werden o.a. de punten winterzit, reinigingsvlucht enz. Het werd een zeer geanimeerde discussie, doch de meningen liepen sterk uiteen. Het was een gezellige en leerzame avond, die de onderlinge band zeer bevorderde.

AFDELING DRIEBERGEN

Onder zeer grote belangstelling werd de vlechtskursus afgesloten, de zaal was tot de laatste plaats bezet ook de andere afdelingen uit de provincie waren bijna allen vertegenwoordigd. Aan deze vlechtskursus werd door 28 cursisten deelgenomen en op deze laatste avond werden alle gemaakte werkstukken tentoongesteld en door de jury gekeurd, het waren niet alleen bijenkorven maar ook veel andere dingen zoals een hondemand, een wieg, een naaimand een paraplu-bak, de drie beste werkstukken werden met een mooie prijs bekroond.

De eerste prijs was voor Mej. J. Jasperse uit Bunnik de tweede prijs voor P. J. Beens uit Driebbergen en de derde prijs voor J. Ottens uit Nunspeet.

Alle gemaakte werkstukken konden tegen f 3,— materiaalkosten meegenomen worden. Er zijn al 15 meldingen binnen voor een nieuwe cursus maar deze zal niet eerder aanvangen dan in oktober 1970.

De avond werd besloten met het vertonen van enkele mooie bijenfilms.

Wie schaft raad?

Hierop kwamen gelukkig een paar reacties binnen, GOED ZO. Nu kunnen we ook nog eens de zienswijze van anderen toetsen aan eigen inzichten. Wij zijn echter nog niet achter de ware oorzaak en blijft alles nog een vraagteken. Den Heer O. de Vries, noemt reeds enkele zwakke punten. Allen goed bedoeld maar mijns inziens ook niet allemaal steekhoudend. Dat hier sprake is geweest van Nozema in erge mate daar ben ik het volkomen mee eens. Meerdere imkers hier in het Noorden hadden een sterfte van 50-80%.

De grootste oorzaak zal wel zijn geweest de natte en koude herfst van 1968 en het late voorjaar 1969. Er werd zeer weinig stuifmeel gehaald in na- en voorjaar. Begin september- half september in kleine hoeveelheden drijfvoeren en daarna 10 kg. suiker in hoeveelheden van 2-5 liter om de andere dag is toch heel normaal, en wordt steeds aanbevolen door deskundigen op het gebied der bijenteelt. Minder sterke volken inwinteren op 7-8 ramen zeer terecht. En dan minder dan 13 kilo voer ook beter.

Maar waarom is het plaatsen van een honingkamer met lege raten onder het broednest af te keuren? Groenveld heeft dit vaak aanbevolen en door mij ook steeds gedaan met goed gevolg. (Rustige winterzit).

Van de koude gaan de bijen niet dood, mits het voedsel maar op de goede plaats zit, nl. boven en achter de wintertros, zoals imker Cr. Buienhof, grootimker te Montana, USA. mij eens schreef: „Dit jaar hebben wij een strenge winter gehad, deze week, (maart) vroor het nog 35-40 graden. Toen we bij een van mijn standen kwamen waren er enkele kasten met afgewaide deksels, maar de bijen waren springlevend. Tot zover Buienhof. Ook hier heeft men vaak bij een gunstige herfst waarin er nog flink stuifmeel binnen komt, gevolgd door een flinke droge winter en een vroeg voorjaar, weinig last van dode of slechte volken. Is vocht de oorzaak? Of een tekort aan stuifmeel voor de nog uit te komen jonge bijen? Hebben de jong geborenen, door te weinig of geen stuifmeel, geen voldoende levenskracht? Of kunnen oude bijen, ook al door de zware herfstvoeding in hun laatste levensdagen, misschien het voorjaar niet meer halen?

Mijn volken kwamen van de heide in 1968 met 5-8 ramen broed met ieder 23 pond raathoning en 24 pond slingerhoning. En mijn volken 12 stuks, waren in het voorjaar alhoewel niet dood toch zwak. (Had door omstandigheden ingewinterd zonder honingkamer onder het broed-

nest). De stuifmeelraten zaten dus geheel aan de buitenkant naast het broednest en mede door de voeding verzegeld? en buiten bereik der bijen, kan dit ook een oorzaak zijn? Ook door mij worden al enkele jaren de grote voerbakken, systeem Mommers met goed gevolg gebruikt. Ze dienen bij mij het gehele jaar door als dekplank op mijn dikke enkelwandige kasten. Na de herfstvoeding neem ik het glasplaatje weg voor berere ventilatie en vul de overige ruimte op met schuimplastic voor de warmte (4 cm. dik).

En dan eens over onze dichte overdekte heerlijk warme geriefelijke bijenstallen liefst op het zuiden. De bijen komen er niet uit, nu half november bij 9 graden C. Maar kom eens kijken begin februari bij 4 graden in de schaduw en minder.

De zo mooi beschutte kasten staan zo heerlijk in de zon en vooral donker geverfde kasten worden lekker warm. Maar dit is ten eerste erg onrustig en ten tweede als de temperatuur maar iets stijgt noopt het hen tot uitvliegen voor hun zo nodige behoefte. Buiten de warme stal is het veel te koud met alle gevolgen van dien en als er dan nog sneeuw ligt is het een waar slagveld.

Gelukkig is de suikerlevering de laatste jaren in juni en juli. Zou het niet aan te bevelen zijn zo vroeg mogelijk in een drachtloze tijd, een honingkamer (met lage ramen) vol te voeren en nadat deze goed verzegeld is weg te nemen en na de laatste dracht, hetzij van de heide of witte en lucerne klaver, nog een paar weken in kleine hoeveelheden drijfvoeren en hierop deze bak met reeds volgevoerde honingkamer? Mijns inziens voor diegenen die de zeeasterdracht benutten een oplossing. Het voordeel hiervan zou zijn: In de drachtloze tijd de bijen bezig te houden. Broedaanzet te bevorderen voor een latere dracht. Bijen ontlasten van zware arbeid herfstvoeding. Persoonlijk heb ik dit voor enkele jaren terug reeds met goed gevolg gedaan en ben zeer zeker van plan dit weer toe te passen en uit te proberen. Imkersvrienden al deze punten zijn suggesties. Het zou mij echter zeer verheugen als hierover opbouwende reacties binnen kwamen en vooral van imkers met jarenlange ervaring. Ook persoonlijke correspondentie zal zeer op prijs worden gesteld, waarbij reeds bij voorbaat mijn hartelijke dank.

R. R. de Groot, Helperoostsingel 44a, Groningen

Noot. Het spijt de redactie wel, maar de discussie, losgemaakt door het artikel „Wie schaft raad” in het septemberno. van 1969 moet nu, wegens gebrek aan plaatsruimte wel definitief worden gesloten. Er moeten anders teveel artikelen blijven overstaan. Uiteraard kunnen geïnteresseerden altijd rechtstreeks hierover contact met elkaar opnemen.

UIT DE JAAGKIEPS

Honingblaasje

Ook de heer G. K. te Zeist komt een honingblaasje van 32 mm³ erg groot voor. Hij schreef ons op 8 februari en ongetwijfeld heeft hij inmiddels onze nadere beschouwing in het februarinummer gelezen. We mogen hem nog antwoorden dat het honingblaasje een verwijding is van het spijsverteringskanaal van de bij met veel vouwen en plooiën. Het is erg rekbaar en in lege toestand ziet het er dan ook heel anders uit dan wanneer de bij het heeft volgezogen met nektar of water. De heer K. was zelfs zo knap om uit te rekenen dat, als het in gevulde toestand de bolvorm zou aannemen, het een doorsnee moet hebben van 3,94 mm om 32 mm³ nektar of water te kunnen bevatten. We danken hem hartelijk voor zijn vriendelijke brief.

Hoeveel bijen?

Revue Française juni vestigt er de aandacht van de imkers op, dat volgens recente onderzoeken het aantal bijen, dat een volk op het tijdstip van de dracht heeft, beslissend is voor de oogst. Het blad ontleent aan die onderzoeken de volgende cijfers:

aantal bijen	oogst in kg	oogstcapaciteit per 1000 bijen
10500	2,3	0,22
12375	4,1	0,33
18375	8,3	0,44
23625	12,4	0,51
24750	14,0	0,56

Het blad tekent bij deze cijfers aan:

Met 12000 bijen en broed in alle stadia kan een volk weinig of geen honing geven. Het houdt zichzelf in stand, maar het kan geen voorraad vormen voor de overwintering.

Een volk van 18000 bijen zou zichzelf in stand kunnen houden, maar zonder een overschot voor de imker op te leveren.

Boven 20000 bijen kan men een honingoverschot verwachten. Wel te verstaan: als er op niet te verre afstand een of meer nektarbronnen beschikbaar zijn.

Spuiter moet imker schadevergoeding betalen

Het Tribunaal te Versailles veroordeelde op 25 maart van het vorige jaar een coöperatie tot betaling van 2500 francs en 3000 francs aan twee imkers, omdat deze coöperatie in juni 1967 de bijenvolken van die imkers, die bij het koolzaad stonden, door het spuiten van giftige stoffen op het koolzaad had gedood. De coöperatie werd bovendien veroordeeld tot betaling van de kosten van het geding.

In Frankrijk is het bespuiten met een voor bijen giftige stoffen van het koolzaad verboden zodra het in volle bloei staat. Dat lijkt zo op het eerste gezicht een mooie maatregel. Maar: wanneer staat het koolzaad in volle bloei? Ook dat is vastgelegd: het koolzaad staat in volle bloei als er per vierkante meter minstens 100 bloemen aan het koolzaad zitten. Ook dat lijkt alweer erg eenvoudig. Maar als er nu op de ene vierkante meter wél, maar op de andere vierkante meter nog géén honderd bloemen open zijn? Bovendien: als er des morgens om acht uur nog maar zeventig bloemen open zijn is het best mogelijk dat in de loop van de dag het vereiste honderdtal bloemen wordt bereikt. Maar in feite is het nog ingewikkelder. Als een imker een proces begint tegen een koolzaadverbouwer, zoals onze beide Franse collega's klaarblijkelijk hebben gedaan, hoe kan het Tribunaal dan op het tijdstip waarop de zaak behandeld wordt (25 maart 1969 in dit geval) nog beoordelen of er op het tijdstip waarop gespoten werd (14 juni 1967, dus negen maanden eerder!) het koolzaad de vereiste honderd open bloemen per vierkant meter had? Om het nog een beetje moeilijker te maken stelde de coöperatie die gespoten had, dat de bijen van de eisers heel goed vergiftigd hadden kunnen worden op naburig koolzaad en niet op het hare. Nog zwakker kwamen de imkers te staan toen de politie verklaarde, dat het koolzaad op het moment waarop gespoten werd géén honderd open bloemen per vierkante meter vertoonde.

De beide imkers mogen niet mopperen over de uitspraak van het Tribunaal en ons Franse zusterblad Abeilles et Fleurs september zegt van deze uitspraak: Dit is recht, want ieder is aansprakelijk voor de schade die hij anderen toebrengt, zelfs als hij daarmee de wet niet overtreden heeft.

In het gepubliceerde vonnis lezen we, dat het in eerste instantie werd gewezen. Wat gebeurt er als de spuit van het vonnis in beroep gaat?

Citroenzuur in oktosansuiker?

In Duitsland voegt men graag „heilzame” stoffen toe aan de bijensuiker. Zo stond er in een van de Duitse bijenbladen de aanbeveling om

aan de oktosansuiker per kg één gram citroenzuur toe te voegen. In Die Biene Oktober schrijft Dr. Dreher van het bijeninstituut te Mayen, dat hij jammer genoeg pas in september klachten kreeg van de imkers, die deze raad hadden opgevolgd en die tot de ontdekking kwamen dat dit voedsel reeds een paar dagen nadat ze het de bijen hadden toegediend, was gekristalliseerd. Bij één imker was er zelfs sprake van ernstige sterfte onder de bijen. De imkers verwijderden de raten met dit gekristalliseerde voer. Ze gaven hun volken lege uitgebouwde raten daarvoor in de plaats en ze gaven de volken suiker zonder toevoeging van citroenzuur. En toen bleek alles normaal te verlopen. Dr. Dreher zegt dat de raten, waarin de suikermet-citroenzuur was opgeborgen, er uit zagen als raten met oude koolzaadhoning die men op een koude plek bewaard heeft. Zulk voedsel is schadelijk voor de bijen en hij raadt de imkers die de gegeven „goede raad” opvolgden en die zich niet bij hem meldden aan, hun volken eens na te kijken. (Ze lazén dat in oktober, dus ríjkelíjk laat om er nog iets aan te doen!)

Dr. Dreher had zelf een proef genomen met toevoeging van zoutzuur aan de bijensuiker en ook dat voedsel kristalliseerde in de raten. Wat de oorzaak van deze snelle kristallisatie van de bijensuiker is, zou alleen door middel van proeven kunnen worden vastgesteld, zegt hij.

Als mogelijkheden noemt hij: slechte invertering van de suiker, chemische omzettingen en kristallografische effecten.

Het toeval wil dat in hetzelfde nummer nog een andere „heilzame” toevoeging aan de bijensuiker wordt genoemd. We lezen daar: Rabarber ontbreekt in vrijwel geen enkele bijentuin. Als men gestoken wordt, strijkt de imker direct een beetje rabarbersap op het steekwondje. Het verzacht de pijn en de opzwellíng. En nu komt de heílzame toevoegíng: vele imkers voegen wat rabarbersap toe aan het voorjaarsdrijfvoer.

Geen suiker voor noodvoeding?

Om suiker tot volwaardig voedsel te verwerken gebruiken de bijen tal van fermenten. Bovendien hebben ze, om dit werk te kunnen doen, flink wat stuifmeel nodig. Als deze belangrijke stoffen niet in voldoende hoeveelheid beschikbaar zijn, kunnen de bijen geen goede voedersuiker bereiden. Daaruit volgt, dat het geven van suiker aan volken die op het punt staan van honger om te komen en die door gebrek toch al verzwakt zijn, niet helpt. In noodgevallen moet men aan het suikerwater waarmee men de volken te hulp komt, minstens een flinke hoeveelheid honing toevoegen, lezen we in Die Biene oktober.

Vraag.....

Worden bijen steeklustig door gebrek aan menselijk gezelschap? Dat vraagt R. H. Brown in BBJ van 20 september. Hij schrijft: Ik heb 18 volken achter in mijn tuin en de hele zomer loop ik in mijn korte broek tussen ze door. Maar als ik op mijn beide standen ver van huis kom, wat niet zo vaak gebeurt, tonen de bijen niet erg op dat bezoek gesteld te zijn.

Vanmorgen bezocht ik de bijen van twee van onze oudere leden en beide waren zeer zachtmoedig. De bijen bedoel ik. Ze stonden in hun veel bezochte tuin en daar werken mensen dicht in de buurt.

Maar gisteren bezocht ik een imkersbijeenkomst op een bijenstal ver van de harde weg en daar toonden de bijen weer een slecht humeur.

Ik weet dat er andere factoren kunnen zijn, maar wennen bijen aan mensen en accepteren ze hun aanwezigheid als zij ze iedere dag zien?

$$2 + 2 = 5$$

Als je een liter whisky mengt met een liter water, krijg je om de een of andere eenvoudige reden geen twee liter mengsel, maar minder. Maar als je aan je praktijkervaring met de bijen de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek toevoegt, krijg je méér dan de som van die beide afzonderlijk. Met andere woorden: $2 + 2 = 5$. Dit zegt BBJ 13 december 1969.

Het volgende kongres.

In 1971 zal het 23ste Internationale Bijenteeltkongres worden gehouden in Moskou. Het 24ste kongres zal waarschijnlijk in 1973 in Brazilië worden gehouden. Bee World no. 3-1969.

Baviaan.....

Twee zenuwartsen in Rusland vervingen de beschadigde ruggegraat van een baviaan door een andere. Twee uren na de operatie kon de baviaan zich weer normaal bewegen. Omdat de baviaan zo na aan de mens verwant is, heeft het resultaat van deze operatie grote belangstelling gewekt in de kringen van de neurologen. Wat nog meer opviel dan de operatie zelf, was de manier waarop de nieuwe ruggegraat tot het moment van de operatie werd bewaard. Men bewaarde die namelijk in steriele honing. De beide chirurgen zeiden, dat dit een uitstekende stof is om beenderen in levende toestand buiten het lichaam te bewaren gedurende een vrij lange tijd. Als de praktijk dit in de toekomst bevestigt, openen zich nieuwe perspectieven op het gebied van de orthopedische chirurgie, schrijft South-Africa juli-augustus.

ONZE IMKERSAGENDA

BIJENMARKT KRING TWENTE. Zaterdag 11 april a.s. Aanvang 10 uur bij Hotel 't Loar te Zenderen.

BIJENMARKT DORDRECHT. Zaterdag 11 april a.s.

BIJENMARKT DRIEBERGEN. Zaterdag 18 april a.s. ter-
rein MAVO-school aan de Oranjelaan te Driebergen.

IN MEMORIAM

Op 11 februari ging van ons heen, onze voor-
zitter:

August Franssen,

in de leeftijd van 68 jaar.

Hij was niet alleen een imker van de oude slag,
doch ook een ware vriend.

Hij was mede-oprichter van onze afdeling en
drager van de eremedaille der Vereniging.
Wij zullen proberen in zijn geest verder te
werken.

Afdeling Berg & Terblijft.

H. H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband
naar....

HONINGZEMERIJ
W. van 't Land

Telefoon 2607 Barneveld

U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

Was er vele jaren geen nieuws op het materialen
gebied voor de bijenteelt dit jaar komen wij met vele
nieuwe artikelen zowel groot als klein en zoals U
dat van ons gewend bent voor lagere prijzen.

Ook dit jaar weer nieuwe kast typen o.a. de enkel
wandige simplexkast, best. uit broedkamer met vaste
bodem, honingkamer en dak met zwaar zink, zonder
ramen voor f 54,50.

Nieuw voor Nederland is ook ons nieuw simplex
broed en honing raam. Uw afd. secr. kan het U tonen.
Geen doortrekken meer van de draden en geen af-
knappende oortjes meer. De prijs met zaagsnee is:
Broedramen per 10 stuks f 5,—, honingramen per 10
stuks f 4,90.

Door de pas in gebruik genomen nieuwe kunstraat
walsmachine kunnen wij U leveren de allerfijnste kwa-
liteit kunstraat met een pracht celindruk en
gemaakt van 100% zuivere geurige bijenwas.
Kunstraat, broed of honingkamermaat f 10,30 per kg.
Zend ons Uw ruwe en zuivere was toe tot verwerking
tot kunstraat. Voor Uw ruwe was betalen wij (de
kwaliteit moet goed zijn) tot 30 april a.s. f 1,75 per
kg.

Vraagt onze materialen prijslijst even aan. Wij zenden
U die gaarne gratis toe. Bij ons de grootste sortering,
de beste kwaliteiten en de laagste prijzen. Bezoek
onze stand op de te houden bijenmarkten.

Bijenstand H. T. van Dam & Zn, P. W. Janssenweg
15-17, Jubbega (Fr.). Tel. 05165-382.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50 elke 4 woorden
meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op
gironummer 84 68 01 van de Vereniging tot
bevordering der Bijenteelt te Wageningen.
Inzendtermijn vóór de 10e van de maand.

TE KOOP: Antieke bijenwoningen en gebruiksvoorwerpen.
Bisschopsmutsen met en zonder bijen; Strokasten en Drentse
boerenkastjes; Roodkoperen wasvormen en emmers.

Bijenpark Brulleman, Breukelen. Tel. 03462-1303. Zandpad 42a.

GEVRAAGD: Honingslinger 2 of 3-raams; Bijenkorven nieuw of
gebruikt; Ruwe Bijenwas korfwas f 1,90 kastwas f 1,40 per
kg.

Bijenpark Brulleman, Breukelen. Tel. 03462-1303. Zandpad 42a.

TE KOOP: Extra zware Bijenvolken, gegarandeerd ziektevrij, in
kasten en korven of op ramen.

Bijenpark Brulleman, Breukelen. Tel. 03462-1303. Zandpad 42a.

TE KOOP: Alles wat voor en bij een bij nodig is. Simplex-
kasten in prima staat dubbelwandig, dak met zink, 2 broed-
kamers, geschilderd groen met witte banden f 32,50; Buck-
fastkasten nieuw, met ramen f 37,50; Simplex enkelwandig
f 27,50; Spaarkasten 2 broedkamers met extra honingkamer
en voerbak, groen geschilderd f 55,—; Draadroosters f 3,50;
Bijenkap of sluiert f 6,50;

Bijenpark Brulleman, sinds 1896, Zandpad 42a, Breukelen.
Tel. 03462-1303, giro 377905.

TE KOOP: Honing, uitsluitend eerste kwaliteit, steeds met de
hoogste onderscheiding bekroond. Lindehoning f 2,50; Fruit-
honing f 2,30; Klaverhoning f 2,35; alles per kg, minimum-
afname bus van 25 kg. Wij leveren de honing vloeibaar in
nieuwe bussen. Wenst U de honing in vaste vorm, dit dan
vermelden. (Verzending ook naar België).

Het van ouds bekende adres: Bijenpark Brulleman, Breukelen.
Sinds 1896; Zandpad 42a, tel. 03462-1303, giro 37795.

GEVRAAGD: Bijenvolken in kasten en korven, betaling cont-
tant, worden aan huis afgehaald. Het van ouds bekende adres
om zaken mee te doen.

Bijenpark Brulleman, Breukelen. Tel. 03462-1303.

TE KOOP: 20 bijenvolken in 10-raams simplexkasten (dubbel-
wandig). H. J. Thiele, Europaweg 20, Schoonebeek.

GEVRAAGD: Dubbelwandige simplexkasten. Wie helpt afd.
Velp aan gebruikte doch goede simplexkasten voor haar
jeugdwerfactie? Secr. Stationsplein 6, Velp (Gld.). Tel. 08302-
2084.

TE KOOP: 9 bijenvolken in dubbelwandige simplexkasten. A.
L. Gras, Oosterhage Eggelo, Steenwijk. Tel. 05210-2686.

TE KOOP: Nederlandse honing, koolzaad en moerasandijvie.
J. W. Jansen, Uiftse weg 31, Silvolde.

TE KOOP: Bijenvolken in kasten en korven. J. Zwierink, van
Breestraat 21, Amsterdam, Tel. 020-798723.

GEVRAAGD: Een 8- of 10-raams slinger. A. Slotboom, Groen-
lose weg 6, Eibergen.

TE KOOP: 6 bevolkte bijenkasten en 5 bevolkte korven. Te
bevragen: Dorland, Javalaan 16, Ede. Tel. 08380-12045.

GEVRAAGD: W. B. C. Kasten. Puntgaaf. En de boeken van de
Roever en Joustra, Brieven met prijsopgave. W. Kooiman,
Audrey Hepburnlaan 2, Doorn (U).

TE KOOP: 10 bevolkte compl. dubbelw. reiskasten. 2 br. k. en
1 h.k. uitgeb. ramen. Na 17 uur. G. B. te Hennepe, Adm. de
Ruijterstr. 90, Aalten (Gld).

TE KOOP: 15 bijenvolken met kasten, 3-raams-honingslinger en
verder materiaal. K. van Drie, Vrijstraat 24, Rotterdam (24).

TE KOOP: Wegens opheffing 12 goedbevolkte bijenkasten, hon-
ningslinger (4 brk. of 8 hk. ramen) honingpers plus klein
wagentje. H. van Steenbruggen, Zwolse weg 211, Deventer.